

BESPREKINGEN.

Proteus. Verhandlungsberichte der Rheinischen Gesellschaft für Geschichte der Naturwissenschaft, Medizin und Technik. Band I. Mit Festgabe für WILHELM HABERLING zum sechzigsten Geburtstag, bearbeitet und herausgegeben von PAUL DIERGART. Bonn. Bonner Druck- und Verlagsanstalt L. NEUENDORFF, 1931.

Deze PROTEUS, dien men WILHELM HABERLING bij zijn zestigsten verjaardag heeft aangeboden, bestaat uit twee heterogene bestanddeelen, te weten het eigenlijk feestgeschenk, dat uit 7 opstellen bestaat en 356 referaten in telegramstijl van de verschillende voordrachten in den loop der tijden in de vereeniging gehouden. Wat betreft de verhandelingen, hier volgt een kort overzicht.

ADOLF DYROFF (Ueber die Abhängigkeit medizinischer Richtungen von der Philosophie gezeigt an GALEN) ziet in het werk van GALENUS „De beste arts is tegelijk wijsgeer” een begin van den strijd tusschen de Aristoteliaansche en Platonische denkwijzen, waarbij de eerste, zij het ook in gewijzigden vorm in de Middeleeuwen zegevierde. ALDO MIELE (La storia della scienza come disciplina scientifica) is de meening toegedaan, dat de geschiedenis der natuurwetenschappen als onderwijsvak zich in een overgangsstadium bevindt, doordat het onderwijs algemeener wordt, de bibliographische hulpmiddelen verbeterd worden en de nationale vereenigingen zich vereenigd hebben tot een internationaal comité. DE LINT geeft een referaat en enkele beschouwingen naar aanleiding van de door BREASTED bewerkte vertaling van den papyrus SMITH. SUDHOFF beschrijft een ijzeren spalk uit den Romeinschen tijd. VON LIPPMANN doet een mededeeling over een pas gevonden Arabisch handschrift over de alchemie omstreeks het jaar 1000, dat door MAGBUL AHMED en DATTA vertaald is uit het Perzisch. KARL SCHMIZ vertelt over het geneeskundig onderwijs aan de Bonnische universiteit in de jaren 1777 tot 1797. Er bestond wel een anatomiegebouw, maar een kliniek behoorde tot de heilige wenschen. Aan het klinisch onderwijs werd tegemoet gekomen door ziekenbezoeken bij particulieren, in de gevangenis en het proveniershuis, in hetwelk nu en dan wel eens een zieke werd opgenomen. Ten slotte geeft GEORG STICKER een afschrift der statuten eener Teutsche Akademie der Chirurgie, ontworpen door SIEBOLD in 1805. Door de ongunstige tijdsomstandigheden kwam het ontwerp niet tot uitvoering. Over de 356 referaten kan ik kort zijn, het is een mengsel van kaf en koren, met veel kaf.

F. M. G. DE FEYFER.

A. CASTIGLIONI, *Histoire de la Médecine*. Edition française établie par les soins de l'auteur. Traduction par I. BERTRAND et F. GIDON. Avec 279 gravures. PAYOT, Paris 1931. Prijs: ingen. fr. 120; geb. fr. 150.

CASTIGLIONI, die als hoogleeraar in de geschiedenis der geneeskunde te Padua, in het land van belofte, waar zoowel HARVEY als

VESALIUS hun wijding ontvingen, woont, staat door geboorte, afstamming, cultuur en taalgevoel nader tot de tijden, die aan den opbloeij der geneeskunst in het Noorden voorafgingen. Het mag nooit vergeten worden, dat de bovengenoemde baanbrekers in hun geboorteland de gelegenheid misten, die het toenmalige Italië hun bood. Daarbij komt, dat het middeleeuwsche Italië in zekeren zin de geneeskundige ideeën van Griekenland en het Oosten in zich verwerkt en bewaard had, terwijl de christelijke Caritas gebood deze wetenschap te beoefenen, zoodat men mag verwachten, dat een Italiaansch geschiedkundige in de eerste plaats aangewezen is om een boek over algemeene geschiedenis der geneeskunde te schrijven. De hoofdlijnen van het lijvige werk wijken niet af van die, welke door HAESER in zijn beroemde „*Geschichte der Medizin*” gegeven werden. Natuurlijk is het uitgebreide ethnographische en prae-historische onderzoek, dat gedurende de laatste halve eeuw zooveel nieuwe gezichtspunten opende, aan het boek ten goede gekomen, niet alleen wat den tekst betreft, doch ook wat de afbeeldingen aangaat. Te betreuren is, dat op dit gebied Japan ternauwernood genoemd werd. Wat het overige aangaat, is het opmerkelijk, dat bijna een vierde van het boek gewijd is aan de geneeskunde der 19de eeuw, zoodat er betrekkelijk weinig plaatsruimte overschiet voor de rest. De namen van VAN RIJNBERK en BOLK vindt men genoemd in verband met het onderzoek der kleine hersenen. Over de schrijversmethodiek van geschiedenisboeken is veel te zeggen. Naast de encyclopaedische, die zich weinig inlaat met de ontwikkeling, maar wel met de opsomming en beschrijving der feiten, staat de genetische methode, die de ontwikkeling der geneeskundige ideeën in haar opbouw naspeurt. Voorbeelden van de laatste soort vindt men in het werk van SPRENGEL en SINGER. Het is vanzelf sprekend voor dit boek, dat de Italiaansche geneeskunde er met voorliefde behandeld is en men kan er den schrijver dankbaar voor zijn, dat zijn werk een tegenhanger vormt met de al te Germaansche geschiedenisbeschouwing van den laatsten tijd. Het is goed, wanneer bijv. de ontdekking van den bloedsomloop ook eens bekeken wordt met Italiaansche oogen, zoodat CAESALPINUS als ontdekker van den bloedsomloop en bestormer van de Galeensche Bastille beschouwd wordt. De plaatsruimte verbiedt hierop verder in te gaan. In het afbeeldingenmateriaal zijn nog al fouten geslopen. Men vindt er een jeugdportret van PARACELUS, van hetwelk de identiteit niet bewezen is, een afbeelding van MICHAEL SERVET, die geheel fictief is. Hetzelfde geldt van de portretten van VESALIUS en BOERHAAVE, terwijl HARVEY's beeltenis verdient door een betere vervangen te worden. Met Nederlandsche namen staat de schrijver op voet van oorlog (RANGA, PEWPERS, RIJNBERG, SVAMMERDAM enz.). Het boek vormt weliswaar geen mijlpaal op den weg van het geneeskundig denken, maar het verdient vanwege zijn Latijnsche opvattingen zeer zeker gelezen te worden. „Du choc des opinions jaillit la vérité”.

F. M. G. DE FEYFER.